

De reservatione casuum ratione sui

(Conclusión.)

Reductio numeri reservatorum episcopalium

Primus, qui in hoc opere non parum adlaboravit, fuit I. Gerson, Conciliarius Univ. Parisiensis, ne talis reservatio amplius multiplicaretur, imo et exstingeretur in Gallia reservatio peccatorum gravium occultorum ob periculum diffamationis et scandali laicorum, si eorum accessus ad episcopum vel poenitentiarum videretur. Saeculo sequenti adiutorium huic salutari operi praestitit Conc. Senonense (a. 1254) hac ratione nixum «ne publicetur quod occultum est», iam a Gersonio allatam²⁸.

Uberiorem exitum in minuendis reservatis episcopalibus in Germania obtinuit CARDINALIS CAMPEGGIO, Delegatus Apostolicus ab anno 1523 ad 1530, per Constitutiones editas Ratisbonae (a. 1523) praebens omnibus confessariis facultatem absolvendi ab omnibus reservatis occultis, *exceptis homicidio, haeresi et excommunicatione*. Non parum iuvasse favorabili huic eventui postea prosequendo tribuit Archiepiscopus Coloniensis fovendo istud opus in Conn. Prov. a. 1537 habito²⁹.

In secunda Conc. Tridentini Congregatione plures Praelati, inter quos eminent Archiep. Sagrabensis (slobacensis), Episcopi Calagurritanus (hispanus) et Castellammarensis (italus), de excessivo numero reservatorum et de necessitate ea non augendi, multo et gravi exposuerunt sermone. Hac igitur occasione alii plurimi PATRES ab ipso Concilio postularunt, ut ederet elenchum casuum, ne in posterum ii accrescerent. Huic autem postulationi illud non aquievit edicens satis esse prudenter procedere in hac re secundum hanc normam, scilicet: «Ma-

²⁸ BENEDICT. XIV, *De Synodo Dioecessana*, l. 5, c. 5, n. 2: MIGNE, *Theologiae cursus completus*, t. 25, col. 944; GERSONIUS, *De moderatione casuum reservandorum*, t. 2 *Oper.*, col. 413 et 315.

²⁹ BENEDICT. XIV, *l. c.*, n. 3.

*ximos Pontifices pro sua suprema potestate causas aliquas graviores suo potuisse peculiari iudicio reservare... et episcopos pro sua quemque dioecesi in aedificationem et non in destructionem posse sibi reservare» quae suo cuique iudicio convenientius appareant*³⁰.

Casuum episcopalium et regularium reductio reservata erat CLEMENTI VIII, qui per totum fere suum pontificatum huic labori incubuit. Quia excessus reservationis specialiter in quibusdam ordinibus religiosi locum habuit, ut testatur BENEDICT. XIV de Abbatibus cartusianis, «qui eousque devenerint, ut omnia suorum subditorum peccata gravia sibi reservaverint»³¹, Clemens VIII suum opus ab ipsis incepit Constitutione «*Sanctissimus Dominus*»³¹, 26 maii 1593, secundum quam Praelati Regulares 11 tantum casus poterant, non debebant, sibi reservare, prout expediens fuerit, scilicet:

1.º Veneficia, incantationes et sortilegia.	7.º Falsificatio manus aut sigilli officialium monasterii seu conventus.
2.º Apostasia a Religione, etiam habitu retento.	8.º Furtum mortale de rebus monasterii.
3.º Nocturna ac furtiva e Monasterio egressio.	9.º Lapsus carnis voluntarius opere consummatus.
4.º Dominium alicuius rei contra votum paupertatis quod sit peccatum mortale.	10.º Vulneratio seu gravis percussio cuiuscumque personae.
5.º Iuramentum falsum in iudicio regulari seu legitimo.	11.º Malitiosum impedimentum aut retardatio vel aperitio litterarum a Superioribus ad inferiores, vel ab inferioribus ad Superiores ³² .
6.º Procuratio, consilium vel auxilium ad abortum fetus animati, etiam effecto non secuto.	

Ordinariis autem praescribit normas quae prae oculis habere debent in peccatorum reservatione statuenda:

1.^a *Est reductio casuum.* Etenim per decretum S. C. Ep. et Reg., 9 ian. 1601 : «monentur [omnes locorum Ordinarii] ut *paucos* [casus] eosque tantum, quos ad cristianam disciplinam retinendam animarumque sibi creditarum salutem, pro cuiusvis dioecesis statu et qualitate necessario reservandos esse iudicaverint, reservent»³³.

³⁰ DB 903. Cf. GRISAR, *l. c.*, p. 320.

³¹ *De Synod. Dioeces.*, l. 5, c. 5, n. 2; MIGNE, *l. c.*, t. 25, col. 943.

³² CAPP., *De Poenit.*⁶, n. 367, p. 336-337, et *Fontes Iuris Canonici*, t. I, n. 177, p. 338-339, ubi 11 casus in nn. 9 continentur.

³³ *Fontes Iuris C.*, t. IV, n. 1596, p. 693.

Prelati, hoc papali decreto accepto, sollicite suum catalogum reduxerunt: v. g., Patriarcha Venetus e 29 ad 12 et deinde ad 7 et alii communiter similiter egerunt³⁴. Quantum hoc desiderium S. Sedis esset firmum et efficax apparet ex eo quod S. C. Conc. ex excessivo casuum reservatorum Episcopi Bellicastrensis numero, die 29 ianuarii 1661, «*decem aut ad summum duodecim gravioribus exceptis, Episcopi arbitrio designandis, ceteros e catalogo deleri iussit*»³⁵.

2.^a Ex alio Decreto S. C. Ep. et Reg. 26 nov. 1602 prestituuntur aliae normae quoad obiectum et finem reservandorum.

a) *Quoad eorum malitiam*. Nam clarissime statuit, ut locorum Ordinarii «*atrociorum tantum et graviorum criminum absolutionem sibi reservent*»³⁶.

b) *Quoad eorum prohibitionem*. Siquidem «*prohibet etiam, ne sibi superflue reservent casus in Bulla in die Coenae Domini legi consueta contentos, neque alios Sedi Apostolicae specialiter reseratos, vel quibus adnexa est excommunicatio maior etsi nemini reservata, nisi in singularibus adiunctis*»³⁷.

c) *Quoad fidelium aedificationem*, videlicet, quod «*in peccatis carnalibus reservandis multa utantur (Ordinarii) circumspeditione propter periculum scandalorum in iis maxime personis, in quas ob accessum ad confessarios extraordinarios, vel frequentem reditum ad ordinarios, suspitionis aliquid cadere potest*»³⁸.

d) *Quod ad subditorum mores et naturalem conditionem reservata conveniant*. «*Postremo, ait, eam (in peccatis reservandis) ineant et sequantur rationem, quae, consideratis diligenter cuiusque provinciae ac populorum moribus natura ac propensione, magis in Domino expedire videbitur (Ibidem)*.

Notare oportet hoc tempore, fine saeculi XVI et initio XVII, in dioecesi Romana non vigere reservata episcopalia seu Dioecesana³⁹.

Haec et alia, quae brevitatis gratia omittimus, recepta et modificata sunt in *Instructione S. Officii*, 13 iul. 1916⁴⁰ et in Codice Iuris Canonici, cc. 893-899, § 1 inclusa.

³⁴ GRISAR, *l. c.*, p. 318.

³⁵ BENEDICTUS XIV, *l. c.*, c. 5, n. 4, col. 945.

³⁶ IDEM, *Ibidem*.

³⁷ IDEM, *Ibidem*.

³⁸ IDEM, *Ibidem*; *Fontes Iuris Canonici*, t. IV, p. 703.

³⁹ FILLIUCIUS, V., *Moral. Quaest. de Christianis Officiis et casib. conscient. ad formam cursus Collegii Romani*, t. I, n. 250, p. 572, Lugduni 1622.

⁴⁰ AAS 8 (1916) 313.

Reservatio Papalis alio modo apparet introducta

a) Initio reservata papalia et episcopalia, uti videtur, non distinguebantur. Saeculo IX, magni peccatores, praesertim homicidae, mittebantur Romam ut a Papa absolventur. Ad hoc ipsi peccatori poenitenti tribuebantur litterae, in quibus datoris maleficia Sanctae Sedi exponebantur, et quandoque ipsum poenitentem comitabatur eius presbyter confessarius, qui casum peccatoris absolventi Ipsi Papae vel eius delegato notum reddebat.

b) Fere eodem tempore suos poenitentes Romam mittebant ipsi episcopi cum eodem fine obtinendi absolutionem a Papa. Tale iter considerabatur sive ut aggravatio poenae, sive ut poenitentia supplementaris dignum indulgentiae peccatorem reddens, sive ut medium dividendi responsabilitatem circa conditiones, sub quibus peccatorum absolutio esset elargienda.

c) Dein plures magni peccatores suorum enormium peccatorum absolutionem a Papa obtinendi causa Roman adibant sine ullis litteris commendatitiis. Hoc reprehensum fuit a Conc. Seligenstadt (a. 1023) statuente c. 18: «Primum impleant poenitentiam; dein Romam petant, si volunt, cum litteris sui episcopi»⁴¹. Hunc peccatorum excommunicatorum agendi modum Conc. Lemovicense II etiam reprehendit et statuit: «Inconsulto suo episcopo, ab Apostolico poenitentiam et absolutionem nemini licet accipere». Roma enim conquesta fuerat se deceptam fuisse in concedenda absolutione quorundam excommunicatorum, eo quod opportune non esset admonita⁴².

Haec autem ad Papam peccatorum aditio sive cum litteris suorum episcoporum sive sine illis ad obtinendam ab eo suorum peccatorum absolutionem praebere potuit occasionem et fundamentum reservationibus papalibus. Sed in hoc tempore adhuc non existunt casus papales reservati.

Primus casus est famosissimus Conc. Lateranensis II (a. 1139), c. 15: «Item placuit ut si quis, suadente diabolo, huius sacrilegii reatum incurrit, quod in clericum vel monacum violentas manus iniicerit, anathematis vinculo subiaceat: et nullus episcoporum praesumat absolvere, nisi mortis urgente periculo, donec apostolico conspectui praesentetur, et eius mandatum accipiat»⁴³. Paucis annis transactis (1143) Concilium Londinense Papae reservabat absolutionem excom-

⁴¹ HEFELE-LECLERCQ, *Histoire des Concil.*, t. IV, 2.^a part., p. 924.

⁴² HARDUIN, *Conciliarum Collectio*, t. VI^a, col. 890-891; HEFELE-LECLERCQ, o. c., p. 959.

⁴³ *Decretum Gratiani*, caus. 18, q. 4, c. 28.

municationis latae in eos qui violaverint ecclesias, coemeteria et clericos⁴⁴. Notandum est in his casibus, potius quam peccatum in se, fuisse reservatum delictum contra socialem ordinem Ecclesiae et ita incursionem in excommunicationem impositam. Sed principium iam statutum erat: et Papa certos et determinatos casus sibi reservare coepit, numerusque reservatorum papalium ita crevit, ut saec. XVI conventus clericorum in Gallia (a. 1583) et aliqua concilia (inter quae Conc. Rothomagense a. 1581) a Romano Pontifice flagitarunt facultates pro episcopis absolventi ab haeresi et ad haereticos in Galliis Ecclesiae reconciliandos⁴⁵.

Primum peccatum *ratione sui* sine censura reservatum Sanctae Sedi fuit peccatum simoniae communis in promotione ad ordines commissum, et reservatum per Bullam «*Sanctum et Salutare*» Sixti V, 5 ianuarii 1589⁴⁶; quae reservatio relata et modificata est a Clemente VIII, 28 februarii in Bulla «*Romanum Pontificem*»⁴⁷. Alius casus reservatus ratione sui Sanctae Sedi est falsa delatio, qua sacerdos innocens accusatur de crimine sollicitationis in confessione apud iudices ecclesiasticos, statutus a Benedicto XIV per Constit. *Sacrament. Poenitentiae*, 1 iunii 1741, et conservatus in IC., c. 884. Tertius casus, iussu Pii XI, est impositus a S. Poenitentiarum in suo decreto, 16 nov. 1928, contra confessarios, qui obstinatos fautores et suscriptores ephemeridis «*L'Action Française*» indebite absolvunt⁴⁸.

Denique meminisse oportet Instructionem S. Officii, 13 iulii 1916⁴⁹, in qua continentur regulae, quas Ordinarii in reservatione casuum episcopalium et religiosorum servare tenentur. Praedictae regulae et dispositiones huius Instructionis fere integrae in IC. sunt receptae a c. 893 ad c. 899, quos breviter exponemus.

VI.—DE POTESTATE RESERVANDI PECCATA

PRINCIPIUM. IN ECCLESIA CATHOLICA EXISTIT POTESTAS RESERVANDI PECCATA CORAM DEO

Conc. Tridentinum, sess. 14, cap. 7, ex eo quod poenitentia instituta sit ad modum iudicii ad quod exercendum *necessaria est iurisdictio ordinaria* aut *subdelegata* in poenitentem, statuit magnopere ad

⁴⁴ HARDUIN, o. c., t. VI^b, col. 1234.

⁴⁵ THOMASSINUS, *Vetus et nova Ecclesiae disciplina*, t. I, part. I, l. II, c. 13, n. 8, p. 147.

⁴⁶ *Bullarium Romanum*, t. V¹, p. 40-42.

⁴⁷ *Bullarium Romanum*, t. V², p. 97.

⁴⁸ AAS 20 (1928) 398.

⁴⁹ AAS 8 (1916) 313-315.

disciplinam populi christiani pertinere reservationem atrociorum criminum. «Unde merito Pontifices Maximi, pro suprema potestate sibi in Ecclesia universa tradita, causas aliquas criminum graviores suo poterunt iudicio peculiari reservare»... et «hoc idem Episcopis omnibus in sua cuique dioecesi ad *aedificationem* tamen, non ad *destructionem* liceat» (DB 903). Et Can. 11: «si quis dixerit episcopos non habere ius reservandi sibi casus, nisi quoad externam politiam, atque ideo casuum reservationem non prohibere, quominus sacerdos a reservatis vere absolvat a. s.» (DB 921).

2.º Tridentino praeverat Conc. Constantiense in Bulla *Inter Cunctas* Martini V, 22 februarii 1418, art. 25, de quo interrogandi erant suspecti errorum Wicleff et Hus, sc: «Item, utrum credat auctoritatem iurisdictionis Papae, archiepiscopi et episcopi in solvendo et ligando esse maiorem auctoritate simplicis sacerdotis, etiam si curam animarum habeat» (DB 675).

3.º Haec doctrina nota fuit veteribus scholasticis cum Sancto THOMA, qui ex natura iudiciali ipsius sacramenti Poenitentiae ita arguit: «Quia ad usum huius potestatis [retinendi et remittendi peccata], ut dictum est, requiritur iurisdictione, quae e maioribus ad inferiores descendit; ideo potest superior aliqua sibi reservare, in quibus iudicium inferiori non committat»⁵⁰.

Post. Conc. Tridentinum ipsa Ecclesia multis documentis usum reservationis ratum habuit. Ita: a) CLEMENS VIII, Decr. *Santissimus*, 26 maii 1593, §§ 1 et 3⁵¹.

b) Benedictus XIV, Const. *Pias Christifidelium*, 21 aug. 1752, § 3⁵².

c) Pius VI, Const. *Auctorem fidei*, 28 aug. 1794, ubi damnantur prop. 44 et 45 Synodi Pistoriensis⁵³.

⁵⁰ S. THOM., *Suppl.* q. 20, a. 2.

⁵¹ *Bullarium Romanum*, t. 5⁵, pp. 254-255; *Fontes I. C.*, t. I, p. 338-339.

⁵² *Bullarium BENEDICTI XIV*, t. 4, p. 7-8; *Fontes I. C.*, t. II, p. 377-378.

⁵³ a) Prop. 44: «Propositio Synodi asserens, *reservationem casuum nunc temporis aliud non esse quam improvidum ligamen pro inferioribus sacerdotibus, et sonum sensu vacuum pro poenitentibus assuetis non admodum curare hanc reservationem*: falsa, temeraria, male sonans, perniciose, Concilio TRIDENTINO contraria (v. n. 903), superioris hierarchicae potestatis laesiva.»

b) Prop. 45: «Item, de spe, quam ostendit, fore, *ut reformato Rituali et ordine poenitentiae nullum amplius locum habiturae sint huiusmodi reservationes*; prout attendita generalitate verborum innuit, per reformationem Ritualis et ordinis poenitentiae factam ab episcopo vel synodo aboleri posse casus, quos TRIDENTINA Synodus (sess. 14, c. 7 [n. 903]) declarat Pontifices maximos potuisse pro suprema potestate sibi in universa Ecclesia tradita peculiari suo iudicio reservare: propositio falsa, temeraria, Concilio TRIDENTINO et summorum Pontificum auctoritati derogans et iniuriosa» (DB 1544, 1545).

4.º Denique Ecclesia in IC., c. 893, hanc ipsam potestatem reservandi peccata existentem in ipsa Ecclesia et competere suis pastoribus expresse docet his verbis: «Qui ordinario iure possunt a) audiendi confessiones potestatem concedere b) aut ferre censuras, possunt quoque, excepto Vicario Capitulari et Vicario generali sine mandato speciali, nonnullos casus ad suum avocare iudicium inferioribus absolvendi potestatem limitantes».

§ 1. Haec avocatio dicitur *reservatio* casuum.

§ 2. Quod attinet ad reservationem censurarum servetur praescriptum can. 2246, 2247. Nunc, ut supra diximus, de reservatione peccatorum *ratione sui*.

VII.—AUCTOR RESERVATIONIS

Ex canone 893, § 1, apparet posse sibi reservare peccata: a) Romanum Pontificem in tota Ecclesia; b) Episcopum residentialem et huic aequiparatos, nempe Abbatem vel Praelatum nullius, Administratorem, Vicarium et Praefectum Apostolicum, pro suo quemque territorio (c. 198, §§ 1 et 2); c) Superiorem Generalem religionis clericalis exemptae et Abbatem monasterii sui iuris pro suis subditis.

Excipiuntur: 1) *Vicarius capitularis*, quia «sede vacante nihil innovetur» (c. 436). Sed reservatio peccatorum est res valde gravis ad disciplinam populi christiani pertinens.

2) *Vicarius generalis* sine mandato speciali Episcopi ita expresse ex hoc canone 893, § 1. Iam vero ex canone 368, § 1, non includitur in Potestate, quam Vicarius Generalis habet vi sui officii, illud quod ex iure requirit speciale *episcopi mandatum*. Si quaeris rationem huius iuris dispositionis tibi respondeo, quia reservatio casuum est res valde gravis; et nota bene quod relate ad censuras *etiam expresse* dicitur in canone 2220, § 2: «Vicarius Generalis sine mandato speciali non habet potestatem infligendi poenas». Hinc patet distinctionem inter potestatem *reservandi peccata, infligendi censuras* et *absolvendi* a reservatis dioecesanis sive de censuris. Hoc ultimum possunt facere *ratione sui muneris* cum Vicarius Capitularis tum Vicarius Generalis, non autem primum. Potestas, igitur, avocandi seu reservandi casus est facultas concessa a iure *determinatis* Superioribus ordinaria potestate gaudentibus. Tamen in defensionem suae auctoritatis Vicarius generalis potest sine mandato speciali ferre censuras in eum, qui illius auctoritatem offendit⁵⁴.

⁵⁴ Cf. Responsum S. Congr. Concilii latam in Arch. Tarraconensem, a. 1920.

VIII.—NORMAE A RESERVATORIBUS IN RESERVATIONE STATUENDA
SERVANDAE

A) ROMANUS PONTIFEX nullis normis in reservatione statuenda subiicitur. Ipse enim sua potestate omnem in Ecclesia reservandi normam excedit.

Si quaeris de peccatis *ratione sui* S. Sedi reservatis nunc existentibus, in promptu tibi est, canone 894, responsio: «Unicum peccatum *ratione sui* reservatum Sanctae Sedi est falsa delatio, qua sacerdos innocens accusatur de crimine sollicitationis apud iudices ecclesiasticos. Hic casus habet quoque censuram speciali modo Sedi Apostolicae reservatam (c. 2363). Unde ceteri casus Papae reservati, hoc uno excepto, sunt reservati tantum *ratione censurae*. Et omnes reservationes in iure canonico contentae, licet non sint praecise S. Sedi reservatae, sunt ab Ipsa statuae. Ideo sex casus in IC. Ordinariis reservati sunt papales, a quibus absolvere possunt *ipso iure* omnes Ordinarii (c. 198, § 1) et canonicus poenitentiarius tum ecclesiae cathedralis tum ecclesiae collegialis absque facultate delegandi (c. 401, § 1) et qui alia via facultatem ab his absolvendis acceperint. Itaque in absoluteione *horum omnium casuum papalium*, excepto casu falsae delationis de quo supra, servandae sunt normae pro absoluteione censurarum reservatarum, de quibus hic non agimus.

Hic mentionem oportet facere *alius peccati ratione sui* Sanctae Sedi a Pio XI reservati, peccati nempe confessoriorum quibusdam in adiunctis adhaerentis factioni «L'Action Française». En summa documentorum.

S. Poenitentiarum suo decreto 16 nov. 1928 (AAS 20, 1928, 398), «statuit ac decernit peccatum confessoriorum sacramentaliter absolventium quos quomodocumque noverint factioni «L'Action Française» adhaerentes quique ab ipsis, uti tenentur, moniti, ab ea se retrahere renuant, Apostolicae Sedi reservari».

«Huius reservationis ea vis est, ut in illis quoque casibus, in quibus iuxta canonicas dispositiones quaevis reservatio cessat, onus adhuc remaneat praedictis sacerdotibus ad S. Poenitentiarum recurrendi, sub poena excommunicationis specialiter Sanctae Sedi reservatae, intra mensem a die obtentae sacramentalis absoluteionis, vel postquam convaluerint si aegroti, et standi eius mandatis.»

Transactis 10 annis Consilium Directivum ephemeridis «L'Action Française» litteris ad Sanctam Sedem die 20 nov. 1938 datis et die 19 iun. 1939 iteratis, suam submissionem ad Romanum Pontificem ostendebat, simulque, petens ut tolleretur prohibitio legendi et retinendi praedictum diarium «L'Action Française». Suprema Congregatio S. Officii die 10 iul. 1939 (AAS 31, 1939, 303-305) promulgavit

decretum (cum adnexis I et II), quod aufert prohibitionem legendi et retinendi «L'Action Française», «*manentibus* prohibitis foliis usque adhuc in *Indicem librorum prohibitorum* relatis».

Hinc S. Poenitentiaria die 24 eiusdem men. iul. 1939 (AAS 31, 1939, 317), proposito sibi dubio super facultate confessoriorum absolventi socios factionis «L'Action Française», respondit: «Attento citato decreto S. Officii... confessarius absolvere potest poenitentem socium factionis «L'Action Française», qui asserit se eidem adhaerere tantum velle *si et donec* Consilium factioni praepositum in sua agendi ratione stet declarationibus et cautionibus quae in praefato decreto cum suis adnexis continentur».

Inde patet quod casus ille specialis *ratione sui* Sanctae Sedi reservatus, dum Consilium Directivum sua promissa et cautiones datas impleat, practice non existit. Ideoque unum tantum casum *ratione sui* reservatum canone 894 Romano Pontifici existere nunc dici potest.

Normae in eo peccato absolvendo servandae continentur in canone 900.

B) ORDINARIUM LOCORUM, Episcopus residentialis, eique aequiparati, Abbas vel Praelatus nullius, Administrator, Vicarius et Praefectus Apostolicus (c. 198, § 1), debent: 1. *Ad validitatem reservationis peccatorum*, «rem in Synodo Dioecessana discutere, vel extra Synodum auditis Capitulo cathedrali et aliquot ex prudentioribus ac probatioribus suae dioecesis animarum curatoribus» (c. 895). Sed ad hanc *validitatem* satis est unum vel alterum ex his coetibus audire quin teneatur eorum suffragia sequi, quia eorum votum est consultivum (c. 105, 1.º); quod valet etiam si agatur de re in Synodo Dioecessana discussa, etenim «unicus in ea legislator est episcopus, ceteris votum tantum consultivum habentibus» (c. 362). Imo quamvis multum concordibus eorum suffragiis deferri debeat, nihilominus si praevalens ratio suo prudenti iudicio existimata existit pro statuenda vel non reservatione, illis contrarium suffragantibus postpositis, potest etiam *licite* statuere reservanda esse vel non praedicta peccata, suppositis aliis infra dicendis condicionibus ad reservationem requisitis (cf. c. 105; c. 362)⁵⁵.

2. A fortiori necessaria est *ad liceitatem reservationis* praedicta discussio in Synodo, vel extra eam consultatio Capituli cathedralis et curatorum animarum, quia, ut ipse (c. 895) statuit: «vera reservationis necessitas aut utilitas debet esse comprobata». Iam vero tum discussio Synodalis tum consultatio capituli cathedralis et curatorum animarum

⁵⁵ MERKELBACH, *Theol. Mor.*³, III, n. 595, 2.º; H. JONE, O. F. M. CAP., *Comment. in. IC.*, c. 895.

sunt media aptissima ad hanc veram necessitatis et utilitatis reservationis comprobationem obtinendam. Siquidem de membris horum coetuum reapse potest praesumi, quod ipsa bene cognoscunt animum religiosum incolarum regionis de qua agitur, eorum fidem, mores, constantiam officiorum, praesertim religiosorum, et exinde recte iudicare utrum talis reservatio sit profutura vel obfutura ad tale vitium stirpandum, quia si ad hoc non proficit, tunc ipsa practice redditur nulla et forte damnosa; ideoque non inducenda sed vitanda (cc. 895, 899, § 1).

Huc facit doctrina theologorum docentium *graviter* peccare superiorem, qui sine rationabili causa aliquod peccatum sibi reservat⁵⁶. Hinc sequens oritur quaestio, excluso Romano Pontifice.

Estne valida peccati reservatio ab Ordinario loci facta sine rationabili causa, quaeque gravia gignit incommoda? Duplex distiguendus est casus:

1. Si agitur de sacerdotibus iurisdictionem tantum habentibus a reservante, *affirmative* respondendum est, quia tota eorum absolventi potestas descendit ab episcopo, non ex debito iustitiae, sed tantum ex sua voluntate, qui eam denegat ad absolvendum a reservatis. Quare tales sacerdotes invalide absolvent a reservatis.

2. Si agitur de parochis aliisque potestatem absolventi a iure possidentibus, duplex datur sententia. Primam negativam cum DOMINICO SOTO⁵⁷ et aliis tenet CAPPELLO⁵⁸ uti veriolem speculative loquendo, nempe reservationem in casu esse *invalidam*, quia tunc episcopus ageret contra ius, contra legem superiorem (cc. 895, 899, § 1), ad quod non est ei facultas.

Sanctus ALPHONSUS⁵⁹ cum SUAREZ et aliis, e contra, sententiam asserentem *validitatem* reservationis in casu uti veriolem habet tum *speculative* tum *practice* loquendo: «In omni autem dubio, ait, standum est pro potestate superioris, qui eam possidet».

LUGO (l. c.) tenet hanc sententiam; sed limitat reservationis validitatem hac clausula: «nisi tanta sit (casuum) reservatio, ut moraliter non possint (parochi) suum officium exercere. Tunc autem illa reservatio esset nulla, quae esset posterior et excedens», id est casus illi reservati ubi incipit excessus impediens exercere ministerium. Ratio ab illo allata est, quia sicut non potest episcopus pro lubitu amovere parochum a suo officio sine causa, sed solum propter ineptitudinem vel

⁵⁶ SUÁREZ, *De Poenit.*, t. 22, disp. 29, sect. 4, n. 1; LUGO, *De Poenit.*, t. 5, disp. 20, sect. 3, n. 30; S. ALPH., *Theol. Mor.*, l. VI, nn. 578-579; BALPAL., *Opus Theol. Mor.*, t. 5, n. 658.

⁵⁷ *In 4*, dist. 18, q. 2, a. 5.

⁵⁸ *De Poenit.*, II⁶, n. 362.

⁵⁹ *L. c.*, n. 579; SUÁREZ, *l. c.*, n. 8.

in poenam, ita non potest pro lubitu auferre illi iurisdictionem necessariam ad exercendum suum officium⁶⁰. Hodie non est locus huic limitationi positae a Lugo sententiae asserenti validitatem reservationis sine causa rationabili, quia episcopi, ad summum, quatuor casus sibi reservare possunt (c. 897). Ipse tamen Lugo practice reservationem episcopi semper validam esse docuerat (l. c., n. 8) scribens: «In praxi tamen non potest moraliter occurrere casus, in quo de reservatione hic et nunc facta iudicari possit esse invalidam».

C) «INTER SUPERIORES religionis clericalis exemptae unus Superior Generalis, et in monasteriis sui iuris *Abbas*, cum proprio cuiusque

⁶⁰ LUGO, l. c., n. 37.—N. B.: Hoc Institutum «reservatio dioecesana» multas et magnas saeculorum decursu subiit transformationes tum quoad reservationem peccatorum cum censura tum quoad reservationem sine censura seu *ratione sui*, et praesertim relate ad magnum numerum reservatorum olim in dioecesibus existentium. Nunc haec reservatio ad extinctionem vergere videtur. Probabiliter Romae numquam fuerunt peccata ab Ordinario reservata. Nam. V. Filliucius de iis reservatis agens scribit: «*Romae quidem nullus est casus reservatus nisi qui sunt Papae*» (o. c., n. 240, p. 572). Hoc opus (editum Lugduni, a. 1622), fuit Romae scriptum fervido tempore reductionis reservatorum episcopalium indictae a Clemente VIII per decreta S. Cong. Ep. et Reg. supra allata, et tamen neque verbum habet Filliucius circa catalogum casuum Romae antea existentium et iam suppressorum. Unde datur intelligi talia reservata Romae, saltem probaliter, nunquam existisse. Sed nec nunc existunt. Nam in Constitutionibus primae Synodi Romanae, die 29 iunii 1960, a Joanne Papa XXIII promulgatae per Const. «Sollicitudo omnium ecclesiarum» reservata dioecesana non fuerunt statuta. Legitur enim in art. 63, § 3:

«In Romana dioecesi non habentur reservationes ab Ordinario statutae, nec quoad peccata, nec quoad censuras, si excipiantur ea quae in hac Synodo statuta sunt de sacerdotum dolose in Urbe commorantium temporaria sacris interdictione (art. 51, § 4) et ea quae in can. 2247, §§ 2 et 3 de censuris statuuntur.» Art. 51, § 4 cit. ait: «Sacerdos qui per hebdomadam ab expleto facultatis tempore in Urbis finibus dolose permanserit, suspensioni a divinis ipso facto subiacebit, a qua nonnisi a Cardinali Vicario poterit absolvi» (cf. *Synod. Prim. Romanam*, vol. separato, pp. 37-38 et 31). Haec decisio Syondi Romanae estne norma implicita aliis data?

In Belgio neque enim existunt reservata episcopalia quamvis a Conc. Mechliniensi (Act. n. 205) praevideatur quod induci possint (cf. MERKELBACH, o. c., III, n. 598); GENICOT-SALMANS¹², II, n. 343, III). Multi autem Ordinarii iam non statuunt reservationes quippe quae parvas aut nullas afferunt utilitates in nonnullis regionibus (PRÜMMER, *Theol. Mor.*⁷, III, n. 423, p. 301).

In Hispania in maiori dioecesium numero non vigent reservata: scilicet in 6 Archidioec. et 35 Dioec. fuerunt suppressa; e contra, adsunt in 5 Archidioec. et 20 Dioec. Notare oportet quod in Archidioec. Burgensi, Vallisoletana et in aliquibus Dioec. reservatio facta est sub hac vel simili clausula: «Casus praefati [obiectum nempe reservationis] tantum censentur reservati, cum praeter alias condiciones ad reservationem communiter requisitas, tamquam reservati a paenitentibus ante criminis perpetrationem cogniti fuerint, iniuncto confessorio onere eos in posterum reservationem admonendi.»

Consilio, peccata, ut supra, subditorum reservare possunt, firmo praescripto, c. 518, § 1, et 519». Ita c. 896.

a) Cum canōn dicat «Inter Superiores religionis clericalis exemptae», putat VERMEERSCH⁶¹, «Intactam manere potestatem Capituli vel Congregationis Generalis, in quibus suprema Ordinis iurisdictio inest» et tantum impediri seu coarctari facultatem reservandi aliorum Superiorum inferiorum Generali: v. g. Provincialium, qui vocantur etiam Ordinarii, sed non Ordinarii locorum (c. 198, § 2).

b) *Ad validitatem* et a fortiori ad licitatem reservationis praedictus Superior Generalis vel Abbas suum Consilium audire debet. Nam c. 896 expresse vult determinare quosnam superiores posse sibi reservare casus. Et cum unum Superiorem Generalem religionis clericalis exemptae et in Monasterio sui iuris Abbatem *cum proprio cuiusque Consilio* competentem constituat, sine dubio absque tali consilio non est competens, et ita ad reservationis *valorem* necessaria est consilii consultatio, ut habet c. 105, § 1. Tamen non apparet clare utrum votum proprii Consilii in casu sit deliberativum an consultivum tantum. Hoc dubium solvendum erit ex propriis cuiusque Constitutionibus.

c) Superiores religiosi in religione clericali exempta et Abbas monasterii sui iuris sibi solum possunt reservare peccata suorum subditorum, quia reservatio est limitatio iurisdictionis confessarii facta a Superiore avocante casus subditi ad suum tribunal. Hinc sequitur quod, licet Superior religionis clericalis exemptae possit, attentis canonibus 875, § 1, et 514, § 1, inter se collatis, concedere facultatem absolventi eos, qui «in domo religiosa diu noctuque degunt causa famulatus, aut educationis aut hospitii aut infirmae valetudinis», non potest tamen horum peccata sibi reservare, quia non sunt subditi.

IX.—SUBIECTUM RESERVATIONIS

a) *Immediatum* est ipse confessarius, cuius facultas absolventi limitatur; b) *mediatum*, ipse poenitens, qui *mediate* experitur effectus reservationis; et sunt omnes qui confitentur apud confessarium limitatam iurisdictionem habentem, sive poenitens sit subditus superioris reservantis, sive non subditus, sed intra territorium reservantis, quia extra huius territorium cessat omnis reservatio eiusmodi superioris (c. 900, § 3).

Unde subiacent *reservationibus loci in quo confitentur*: 1. *subditi* reservantis; 2. *Vagi* (c. 14, § 2); 3. *peregrini*, quamvis commiserint peccatum reservatum in alio loco ubi *non erat reservatum*. «Peregrini-

⁶¹ *Theol. Mor.*, III², n. 464, c.

num teneri reservationibus loci, in quo confitetur, respondit Comm. Codic. 24 nov. 1920⁶². Etenim ex c. 874, § 1; 881, § 1, peregrini absolventur iurisdictione Ordinarii loci, ubi confitentur. Hanc autem iurisdictionem limitibus restrictam possidet simplex confessarius absolvens. Quo pacto ergo posset confessarius erga peregrinos uti iurisdictione extra limites quibus eam habet?

4. *Religiosi exempti* tenentur reservationibus, si absolventur iurisdictione accepta a reservante: a) v. gr. ab Ordinario loci si ibi est reservatum peccatum in confessione expositum⁶³.

b) Si est reservatum in religione et absolventur iurisdictione accepta a suo Superiore extra casus c. 518, § 1, et 519. E contra potest religiosus absolvi a reservato *in religione* si absolvitur *potestate* accepta ab Ordinario loci et e converso, a peccato reservato ab Ordinario loci si absolvitur potestate accepta a suo Superiore, si tale peccatum non est reservatum quoque a suo Superiore.

RESOLVES.—1. Peregrinus habens reservatum in sua dioecesi, potest absolvi a quocumque simplici confessario in aliena dioecesi, si in hac non est reservatum, etiamsi eo venerit praecise ad obtinendam absolutionem (c. 900, § 3).

2. Non potest absolvi nisi a privilegiato, si habet peccatum reservatum in loco ubi confitetur, licet tale peccatum non sit reservatum in propria dioecesi. Imo etiamsi commissum fuerit tempore et loco, quo non erat reservatum, quia confessarius iurisdictione *hic et nunc* caret; et e converso potest absolvi a peccato commissio loco et tempore reservationis, si haec non existit *tempore absolutionis*.

3. *Poenitens habens reservatum* in propria dioecesi et in illa in qua confitetur potest absolvi ab eo, si confitetur a) apud proprium Ordinarium ut clarum est, imo et apud canonicum poenitentiarium suae dioecesi (c. 401, § 1) vel cum proprio parochi, quia uterque habet potestatem a iure pontificio, quae non potest coerceri nec ab episcopo in cuius loco auditur confessio eo quod non sit subditus, neque a proprio poenitentis episcopo, quia sunt extra suum territorium.

Nota: canonicus poenitentiarium potest absolvere etiam in propria dioecesi a reservato in ea quemcumque poenitentem et dioecesanum extra territorium quoque dioecesis (c. 401, § 1).

⁶² AAS 12 (1920) 575.

⁶³ Cf. P. VOLTAS, C. M. F., *De reservatione episcopali quoad regulares: Comment. pro Relig. 3* (1922) 69-77, speciatim p. 76-77.

4. «Qui in domo religiosa clericali exempta (vel in monasterio sui iuris) diu noctuque degunt causa famulatus aut educationis aut hospitii aut infirmæ valetudinis» et absolvuntur iurisdictione a superiore religionis clericalis exemptæ vel Abbatis monasterii sui iuris accepta, non tenentur *reservatis religionis* nec *diocesanis*, ut clare patet. «Non *diocesanis*, quia non absolvuntur iurisdictione Ordinarii loci; nec *religionis*, quia non sunt religiosi, ideoque nec subditi, et prædicti Superiores et Abbates solum «possunt sibi reservare peccata subditorum» (cc. 514, 875 et 896).

5. Subsuntne *peccatis reservatis sine censura impuberes septennes?* Supponimus prædictos admisisse peccatum iuridice perfecte reservatum cum plena responsabilitate, sc. plena advertentia, perfectoque consensu. Hoc posito, sententia affirmativa omnino tenenda videtur. Legislator totam de integro ordinat materiam de *reservatis ratione sui* et impuberes non excipit ab incurso in eam. Unde hic locum habet notum principium: «*Quod voluit legislator expressit, quod noluit tacuit*». Præterea, fines reservationis, de quibus statim agemus, facilius et forte fructuosius obtinentur in illis quam in adultis.

Certe impuberes non incurrunt poenas ipso facto incurrendas (c. 2230) v. gr. censuras, sed reservatio peccati sine censura non est poena. Ideo nulla paritas cum censura ipso facto incurrenda.

Infantes ante septennium, licet rationis usum assecuti, non subiacent reservationibus, quia in legibus reservationis non continentur tales infantes, qui legibus ecclesiasticis non obstringuntur nisi *expresse* in eis caveatur (c. 12).

X.—OBJECTUM RESERVATIONIS

Hoc enuntiatur in c. 897 hoc modo:

1. *Quoad numerum*: «*Casus reservandi sint pauci omnino, tres scilicet vel ad summum quatuor*». Quia si magnus reservatorum numerus statuitur, ii pro quorum vitiis corrigendis ponitur reservatio, initio eam aegre ferunt, dein contemnunt, et sic reservatio, potius quam in remedium salutis, vergit in eius damnum. Contra hoc præscriptum peccaret Superior reservans omnia peccata contra naturam vel includens in uno e quatuor numeris duo peccata v. gr. incestum et stuprum.

2. *Quoad qualitatem*. Ii tres casus vel ad summum quatuor debent esse «*ex gravioribus tantum et atrocioribus criminibus specificè determinatis*» (c. 897). Quibus in verbis declarantur condiciones quas *de facto* servat Romanus Pontifex in suis reservationibus et quas servare debent Praelati inferiores quoad peccatum reservandum, has nempe qualitates habens:

a) *Grave in se*; b) *formale* seu moraliter imputabile; c) *externum*; d) *opere consummatum*; e) *specificè determinatum*; f) *certum*, id est *certo reservatum, certo commissum, et certo mortale obiective et subjective*.

a) *Grave*, ratione *obiecti* seu *materiae* et *actus tum interni tum externi*, id est cum perfecta deliberatione commissum, nam si peccatum fit leve ex imperfectione actus vel ob parvitatem materiae cessat reservatio⁶⁴; venialia enim inaniter reservantur, eo quod nulla sit obligatio ea confitendi, b) quia paenitens potest confiteri alia peccata circa quae versaretur absolutio, et validum esset sacramentum poenitentiae. Reservatio venialis facta ab episcopo vel superiore religioso esset nulla; facta a Romano Pontifice esset valida, speculative loquendo, practice inutilis, et contra sensum Ecclesiae.

Reservatio igitur esset mera prohibitio absolvendi ab iis culpīs, si poenitens unice afferret veniale vel venialia reservata; quod in casu sacramentum non conficeretur⁶⁵.

b) *Formale, i.e. moraliter imputabile in ea praecise malitiae specie propter quam reservatur, non propter aliam*. Si est reservatum furtum *sacrilegum*, et latro auferens res sacras ecclesiae ignorat malitiam *specialem* sacrilegii inhaerentis tali furto, non incurrit reservationem, licet graviter peccet ob rationem furti. Aliter dicendum, si saltem in confuso apprehenderet distinctam malitiam in furto rei cultui Dei dicatae a furto rei profanae, ut etiam rudes solent apprehendere; cognitio enim confusa ad incurrendam reservationem satis est, ut omnes admittunt. Quare in praxi admittenda est reservatio⁶⁶.

c) *Externum, sive sit occultum sive publicum sive notorium, etsi in singulis casibus maneat occultum*; aliis verbis, ut ipsa actio *externa qua talis* gravem includat malitiam. Unde peccatum *interne simul et externe* oportet sit *mortale*. Itaque non sufficit ad incurrendam reservationem *actio externa* in se levis quamvis ob intentionem internam fuerit *grave* peccatum: v. gr. levis percussio clerici ex intentione eum occidendi *iniuste*. Ita usus Ecclesiae, doctrina doctorum, et clare docet c. 897, «*ex gravioribus et atrocioribus criminibus EXTERNIS specificè determinatis*».

Certum est quod Ecclesia potest reservare peccata mere *interna*. Haec quaestio differt ab illa alia: «An Ecclesia actus mere internos

⁶⁴ Ita ex praxi Ecclesiae et ex Tridentino, ss. 14, c. 7, quod agens de reservatione casuum ait: quod «sanctissimis Patribus visum est, ut *atrociora quaedam et graviora crimina* non a quibusvis sed a summis duntaxat sacerdotibus absolverentur»: DB n. 903.

⁶⁵ SUÁREZ, o. c., t. 22, Disp. 29, sect. 3, n. 2 r.; LUGO, o. c., t. 5, Disp. 20, n. 12; CAPPELLO, l. c., n. 362, 2.º

⁶⁶ CAPPELLO, o. c., II°, n. 363, p. 331.

praecipere possit». Nam hic igitur tantum de concedenda vel non iurisdictione, quae respicit peccata cum *interna* tum *externa*. Imo Romanus Pontifex sibi reservat dispensationem voti interni⁶⁷. In praxi tamen non reservantur peccata *mere interna*; deesset enim utilitas reservationis, eo quod haec tendat ad coercenda quaedam peccata externa communi vitae christianae bono contraria, quaeque in disciplinae externae detrimentum cedunt. Insuper, continuis anxietatibus poenitentes subicerentur. Ad rem S. offic.⁶⁸: «*Reservationi, generatim, ne submittantur peccata mere interna, quippe quae, ut docet Benedictus XIV (De Syn. Dioec., l. v., c. 5, n. 5) non est in praxi receptum ut unquam reserventur, propter animarum periculum; sive quae, ex humana fragilitate derivantia, aliam non habeant specialem sibi coniunctam malitiam, propter humanam fragilitatem*». Peccata tamen *ex metu* commissa, dummodo sint gravia, reservationi subiacent⁶⁹.

d) *Opere consummatum seu in sua specie perfectum: non incurritur* opere mere attentato, nisi Superior sibi reservaverit opus imperfectum: v. gr. si reservatum est adulterium, copula carnalis debet esse perfecta cum coniugato vel coniugata scienter tali⁷⁰ et cum effusione seminis intra vas. Aliter non incurritur reservatio, cuius verba in sensu stricto verificari debent⁷¹. De censuris ipse IC docet: «Reservatio strictam recipit interpretationem (c. 2246, § 2).

e) *Specificè determinatum*. Ita c. 897... «ex gravioribus tantum et atrocioribus criminibus externis *specificè determinatis*». Ideo debet circumscribi his notis vel adiunctis, quae sunt causa reservationis:

⁶⁷ C. 1309. «Vota privata Sedi Apostolicae reservata sunt... votum perpetuae ac perpetuae castitatis et votum ingrediendi in religionem votorum solemnium, quae emissa fuerint absolute et post completum decimum octavum aetatis annum.»

⁶⁸ *Instructio S. Offic. super casuum consc. reservat.*, 13 iul. 1916, n. 3: AAS t. 8, p. 313-314.

⁶⁹ MARC-GEST-RAUS, *Instit. Mor. Alphonsianae*¹⁸, t. 2, n. 1769, nta. 1, p. 304.

⁷⁰ Ideo non haberetur casus reservatus, si solutus copulam carnalem haberet cum soluta, quam nuptam credit; vel cum nupta matrimonio putativo; aut cum vere nupta, sed peccaret impudicis tantum tactibus. Nec haberetur casus reservatus, si quis peccaret cum consanguinea vel affine ignorans cognationem vel affinitatem, si peccatum reservatum esset *incestus* (cf. ZALBA, *Theol. Mor.*, III, n. 578).

⁷¹ Quid si solutus copulam onanisticam habet cum vere nupta, effundens semen extra vas, incurritne reservationem? «Non», respondet CAPPELLO, «Ita communiter DD». Et addit: «*Per se et speculative* loquendo haec hypothesis vera est. At *practice* quoties copula habita est, peccatum reservatum censetur, *tum* quia perfecta ordinarie supponitur, *tum* praesertim quia etiam minima pars seminis sufficit ad generationem procurandam seu ad copulam perfectam constituendam, *tum* denique quia valde difficile est, imo impossibile, ut aiunt periti, nosse utrum semen *totaliter* extra vas effusum fuerit necne» (*De Poenit.*³, II, n. 522, p. 400-401 et auctor. ibi citatos).

v. gr., concubinatus *adulterinus*, si propter hanc circumstantiam reservandus est casus.

f) *Certum*, sc. certo *reservatum*, certo *commissum* et certo *morale*, *tum obiective* seu in specie in qua reservatur, *tum subiective* seu graviter imputabile poenitenti peccatori; quia reservatio est odiosa tam confessario, cuius iurisdictionem restringit, quam poenitenti, cuius confessionem difficiliorem reddit. Quapropter serium dubium sive *iuris*: v. gr. an lex comprehendat hunc casum, quia disputant de eo auctores, etc.; sive *facti*, an peccatum commissum sit cum omnibus circumstantiis ad reservationem requisitis; an grave *subiective* vel *obiective*, etc., reservationem tollit; ita R. I., 15 in VI: «Odia restringi, favores convenit ampliari»; et 2.^a in *Decretal. Gregor. IX*: «Dubia in meliorem partem interpretari debent». Id de censuris clare statuit IC c. 2245, § 4: «In dubio sive iuris sive facti reservatio non urget»; et c. 2246, § 2: «Reservatio strictam recepit interpretationem». Ideo manente dubio post praemissam debitam inquisitionem, confessarius potest absolvere a reservatis, quia vel non urget lex, c. 15, vel iurisdictionem supplet Ecclesia, c. 209. Unde adagium: «Reservatio dubia, reservatio nulla», sicut «censura dubia, censura nulla».

Nota Bene: Absolutio in casu est *directa*. Nulla proinde adest obligatio iterum peccatum illud confitendi apud confessarium privilegiatum, si postea innotuerit illud fuisse reservatum.

XI.—FINIS RESERVATIONIS

Est duplex, *primarius* et *secundarius*.

A) *Primarius* est *bonum publicum*, scilicet recta *gubernatio* Ecclesiae seu *disciplinaria* bono communi morali et disciplinae christianae forte collapsae instaurationi obtinendis *immediate destinatus*. Ita apparet ex c. 897: «ipsa vero reservatio ne ultra in vigore maneat, quam necesse sit a) *ad publicum aliquod inolitum vitium extirpandum*, b) et collapsam forte christianam disciplinam instaurandam»⁷². Haec clara sunt et commentario non egent. Tamen aliqua sunt breviter innumenda.

a) Praelati reservantes (c. 893) et sacerdotes ab eis *specialiter* electi et ad absolvendum a reservatis delegati⁷³, ob suam peculiarem doctrinam, prudentiam et experientiam, praesertim quam ex ipsa guber-

⁷² S. *Offic. Instructio*, 13 iulii 1916, n. 2 fere eadem verba adhibet: «Ad publicum inolitum vitium extirpandum aut collapsam forte christianam disciplinam instaurandam»: AAS 8 (1916) 313.

⁷³ C. 899, § 1: «Curent locorum Ordinarii... nec facultatem a reservatis absolvendi cuivis et passim impertiant.»

natione et munere habent haustam, praediti sunt ea aptitudine, qua multi alii sacerdotes carent, ad causas graviorum peccatorum et atrociorum criminum iudicandas, et quarum cordata solutio ad commune populi christiani bonum promovendum multum confert; dum e contra, imprudens illarum solutio non parvum afferre potest damnum, quod, si possibile est, ab omni recta gubernatione vitari debet.

b) Insuper, praedicti aptiores iudices ob suam peritiam bene cognoscunt quaenam remedia sint adhibenda ad tantum malum abigendum, quaenam opera practica sint ad hoc ipsum finem vere proficua et, ideo, poenitentibus cum obligatione ea implendi imponenda simul cum absolutione peccatorum; vel e contra, decernere an in hoc determinato casu sit bono communi magis conveniens absolutionem differre aut eam denegare opportunis consiliis poenitenti elargitis.

c) Idem dicendum, si daretur casus de speciali necessitate instaurandae disciplinae christianae forte collapsae, quia superiores iudices et delegati bene cognoscentes remedia ad hoc proposita et normas, quae ad rectam et bonam Ecclesiae gubernationem faciunt, possunt talia peccata vindicare punitionibus aptioribus, magisque proportionatis ad casum occurrentem et, proinde, efficacioribus ad ordinem disciplinarem et moralem restituendum ac deinceps conservandum et promovendum.

d) Bene igitur Concil. Tridentinum hunc *finem primum* reservationis his verbis expressit: «Magnopere vero *ad christiani populi disciplinam* pertinere sanctissimis Patribus nostris visum est, ut *atrociora* quaedam et *graviora crimina* non a *quibusvis*, sed a *summis* dumtaxat sacerdotibus absolventur»⁷⁴. Cum hac doctrina cohaeret, quam Codex c. 899, § 1, exponit: «Curent locorum Ordinarii... nec facultatem a reservatis absolventi cuivis et passim impertiant».

B) *Finis secundarius reservationis* ex primario derivatus, est *quodamtenus medicinalis* seu intendens *bonum privatum ipsorum delinquentium et aliorum fidelium*. Cum reservationes iuxta Tridentinum, l. c., statuendae sint, «*in aedificationem et non in destructionem*», certum est Ecclesiam quaerere etiam per illas obtinere a) *emendationem et sanitatem spirituales delinquentium et* b) *praemunitionem seu praeservationem fidelium* a reservatis patrandis. Et sane:

a) *Emendatio seu vis sanativa delinquentium derivatur ex ipso fine primario*, quia iudices superiores ex mente Ecclesiae debent punitione delictorum intendere non solum vindicare ordinem moralem et disciplinarem, sed mederi quoque animis delinquentium remediis, quantum fas est, aptioribus, ut ipsos vere poeniteat se talia commississe.

⁷⁴ *Conc. Trid.*, ss. XIV, c. 7, *De Paenit.*: DB 903.

Insuper, ut videntur relapsus; secus enim nec ipsorum emedatio, spiritalis sanatio, esset perfecta, nec ordinis restitutio duratura.

b) Praemunionem seu praeservationem fidelium a reservatis parandis intendi quoque ab Ecclesia apparet ex c. 899, § 1, praecipiente: «*quod statutis semel reservationibus quas vere necessarias aut utiles iudicaverint, curent locorum Ordinarii ut ad subditorum notitiam, quo meliore eis videatur modo, eadem deducantur*». Siquidem fideles, cognitis difficultatibus (quae hodie valde parvae sunt) obtinendi absolutionem reservatorum, absterrentur saltem non pauci ab istis committendis.

C) Utrum subiiciantur reservationi alicuius peccati *ratione sui* poenitentes inculpabiliter eam ignorantes?

Duplex ante IC erat praecipua sententia⁷⁵; 1.^a negativa, quam BALLERINI⁷⁶ ut probabilior defendebat cum aliis, his nitebatur rationibus: a) quia reservatio habet rationem poenae; b) quia aliter in ignorantibus caret suo fine, vitare nempe peccatum. Post IC aliqui auctores eam ut probabilem tenent ARREGUI, FUSTER, IORIO et alii⁷⁷. Argumenta a P. ARREGUI allata erant: a) quia ex canone 899 commendatur ut subditis detur notitia reservationis et quidem *certa*; secus quaenam earum vis, si lateat? ut ait S. Officium, n. 6, declarationis, 13 iulii 1916 (AAS v. 8, p. 314); b) Reservatio potest habere rationem poenae etiam principaliter, ut patet in casu papali *ratione sui reservato*. Nec obstat quod reservatio afficiat immediate confessarium; nam datur tum in casu papali tum in quavis reservatione, etiam censurarum, et tamen ignorantia ab ea excusat saltem probabilius. Alia adducebat argumenta, quae iam apud Ballerini in defensione suae sententiae inveniuntur. Sed in posterioribus edicionibus (v. gr. 12.^a) haec habet: «b) in non papali [reservatione] adhuc ignorantia non crassa vel supina excusat iuxta aliquos, dum reservans aliud non caveat» (l. c.).

⁷⁵ S. ALPHONSUS, *Theol. Mor.*, l. VI, n. 581, meminit tertiae opinionis IOSEPHI a IANUARIO, e Congr. Pior. Oper., *Ad Casus Episcop. reservatos*, Neapoli, a 1650, distinguentis inter reservationem factam ab episcopo *per modum praecepti particularis* et factam *per legem generalem aut statutum Synodale*, dicentis reservationem incurri in primo casu, non obstante ignorantia inculpabile, quia tunc habet rationem medicinae et respicit *directe* confessarios; non in secundo, quia in hoc casu habet rationem poenae et respicit *directe* poenitentes. De hac nihil est dicendum.

⁷⁶ *Theol. Mor.*, t. 5, n. 725 s., p. 397 s. et in Appendice, parte II, n. 206 s., p. 855, et affert 13 auctores, qui eam defendunt. Ed. Baller-Pal. (Prat, 1892.)

⁷⁷ *Summarium Theol. Mor.*, ed. 7.ª (1922), n. 608; FUSTER, *Razón y Fe* 52 (1918) 510 s.; 53 (1919) 103, 216, 510; IORIO, *Theol. Mor.*³, t. III, n. 574 (Neopoli 1940), ubi ait: «At his non obstantibus, adhuc putamus sententiae neganti non deesse suam probabilitatem». Huic ultimo adstipulatur G. PUERTO in «*Ilustración del Clero*» 48 (1955) 198.

Quibus in verbis clare non apparet ipsum P. ARREGUI suam antiquam sententiam adhuc sustinere⁷⁸.

«2.ª sententia, appellata a S. ALPHONSO communior et *probabilissima*⁷⁹ et quae dicebatur a D'ANNIBALE «*mihī verissima*»⁸⁰, attentis fere omnibus DD., tum theologis moralistis⁸¹ tum canonistis uti *certa* habenda est, imo dicamus cum P. MAROTO⁸²: «sententia, quae tenet reservationibus peccatorum subici ipsos ignorantes reservationem, non solum dicenda est omnino communis, sed censenda est quoque plane certa».

A) Reservare peccata ex c. 893, § 1, est: avocare nonnullos casus, id est, peccata, ad iudicium superiorum, dum hi *inferioribus absolventi potestatem* limitant. Ergo *immediate* tangit potestatem confessorii. Ergo *immediate* nequit esse poena paenitentis. Nunc autem obiectum potestatis confessorii sunt peccata paenitentis. Potestas confessorii limitata erga peccatum exclusum ab ea eodem modo se habet, nisi aliud reservans declaraverit, relate ad peccatum patratum a paenitente sciente vel inculpabiliter ignorante reservationem. Ergo eodem modo utrumque subiacet reservationi, quia neutrum est poena paenitentis et neutrum potest remitti a confessario iurisdictione carente.

Confirmatur. Cum in foro externo quaedam causa reservatur tribunali superiori, etsi reus ignoret hanc iuris dispositionem, non ideo potest proponere causam in tribunali inferiori ut valide in eo tractetur, sed necessario in superiori est dirimenda. Idem ergo per se dicendum est de remissione peccati reservati in foro interno, cum reservatio fiat ob bonum commune rectamque gubernationem.

B) Nec valet dicere, quod reservatio, quamvis *immediate non afficiat paenitentem*, tamen in se habere rationem poenae verae pro ipso; nam poenae dictae in IC dividuntur in *medicinales et vindicativas* (c. 2216). Poenae medicinales, ut sciunt omnes, sunt: 1.^a *excommunicatio*, 2.^a *interdictum* et 3.^a *suspensio*; poenae vindicativae sunt aliae A) peculiare pro clericis c. 2298 inter quas non invenitur reservatio. Aliae poenae vindicativae sunt communes pro clericis et laicis c. 2291. Iam vero si haec reservatio esset vera poena vindicativa ecclesiastica in una vel altera specie numeraretur; et tamen in nulla earum numeratur; imo nec invenitur poena talis reservationis inter remedia poenalia in c. 2306 recensita.

⁷⁸ El P. ZALBA oportunamente, en la 5.ª edición castellana, dice: b) «en casos no papales, una ignorancia que no sea *crasa* o *supina* excusaría, según una opinión que con razón va perdiendo sus defensores» (n. 608, Bilbao, 1958).

⁷⁹ O. c., l. VI, n. 581.

⁸⁰ *Summula Theol. Mor.*, I³, n. 343, Romae, 1908.

⁸¹ PEINADOR, *Cursus Brev. Theol. Mor.*, t. IV, n. 506, 6.

⁸² Apollinaris, t. V, p. 103.

C) Dato, non concesso, quod reservatio, ut aiunt adversarii, sit vera poena, adhuc ignorantia reservationis, non excusaret poenitentem ab ipsa reservatione. a) quia non posset esse censura seu poena medicinalis (c. 2216) cum contumacia coniuncta, quae iam supponit *cognitionem legis* rei prohibitaе; ergo deberet esse poena *vindicativa*. Tunc ipsi applicaretur praescriptum hoc c. 2229, § 3, 1.º: «Ignorantia legis aut etiam solius poenae, si fuerit crassa vel supina, a nulla poena latae sententiae eximit; si non fuerit crassa vel supina, excusat a medicinalibus, non autem a vindicativis latae sententiae». Ergo ignorantia non excusat a reservatione peccati *ratione sui*.

b) Dato iterum et non concesso, quod ratione ignorantiae cessaret finis poenalis reservationis, non ideo dicenda esset cessare complete reservationis lex; quia lex, ex cessatione finis non cessat, nisi *totus eius finis* seu omnes *eius fines plene* cessaverint, ita ut lex inutilis evaserit: Iam age, cessante fine poenali reservationis in nostro casu, adhuc manent alii fines et quidem praecipui, ob quos imponenda est ipsa reservatio, ut sunt bona gubernatio, qua publicum aliquod inolitum vitium extirpandum et colapsam forte disciplinam christianam instaurandam ⁸³.

D) Confirmatur ex eo quod c. 349, § 1, n. 1.º, conceditur episcopis titularibus (quod etiam cardinalibus c. 239, § 1, n. 2.º, conceditur quod spectat ad reservata dioecesana) scilicet facultas sibi suisque familiaribus eligendi sacerdotem confessionibus excipiendis, qui, si iurisdictione careat, eam ipso iure obtinet... etiam quod spectat casus Ordinario loci reservatos. Haec autem facultas esset fere inutilis, si ignorantia reservationis ab ea excussaret.

E) Peregrini, ut Pont. Comm. Codicis, 24 nov. 1920, authentice declaravit, tenentur et subsunt reservationibus loci in quo degunt, quamvis ipsi peccatum in *hoc territorio reservatum* non commiserint, *sed alibi*, ubi non erat reservatum. Reservatio in hoc casu, dum peccabatur, ibi non existebat. Ergo ignorantia illius omnino erat absoluta, et tamen in confessione subditur reservationi in loco ubi degit. Ergo ignorantia reservationis nihil prodest. Insuper, si reservatio esset poena, in hoc casu innocens puniretur; quia poena supponit delictum. At in casu nullum delictum existit, quia *ubi* commissum est peccatum non erat reservatum.

F) Nec dicas: In Instr. S. Officii 13 iulii 1916, n. 6, praeter verba quae continet c. 899, § 1, aderant et haec alia; «*Nam quatenus earum [reservationum] vis, si lateant?*» (Cf. supra P. Arregui) quae videntur indicare suam naturam poenalem. Respondeo: praecise, quia suppressa

⁸³ Cf. MAROTO, *l. c.*, p. 102.

sunt et non fuerunt translata in canonem, apparet clarius mens codicis indicans et suadens reservationem non esse poenalem. Tamen «reservatio, etiam ignorata, vim certe exserit praesertim causa finis disciplinaris, nec est plane inutilis... cum peccatum reservatum sit absolvendum ab altiore Sacerdote, qui censetur esse doctior et aptior ad vulnus curandum»⁸¹ et vitandum ipsius paenitentis relapsum, ut supra diximus de fine reservationis agentes.

G) Tandem in mentem revocandum est non repugnare reservationem *stricte* poenalem ad infligendam poenam delinquentibus, quibus onus imponitur se sistendi coram iudice superiori. Sed ante Codicem, saltem de iure communi, non obtinuit, et minus in Codice, qui, ut supra notabimus, nullibi intentionem poenae manifestat.

Pariter admittendum est omnino pendere a voluntate Superioris reservantis, quod paenitentes ignorantes reservationem eximantur ab ea, quod potest facere *explicite et implicite*. *Explicite* si in ipsa lege reservationis Ordinarius loci declarat confitentes peccatum reservatum, ipsis ante criminis perpetrationem non cognitum ut reservatum, posse absolvi a quocumque confessario approbato ad confessiones audiendas, qui habeat onus docendi talem paenitentem de casibus reservatis in dioecesi. Ita statuta est reservatio in pluribus dioecesibus Hispaniarum⁸².

Implicite si permittit Ordinarius loci ut libere doceatur in Seminario, in conventibus, quos collationes seu conferentias aut circulos vocant, de re morali et liturgica pertractantes, in catechesibus publice a parochis et aliis sacerdotibus, casus reservatos in dioecesi non afficere reservationem ignorantes.

H) Unde ignorantia reservationis non eximit a reservatis. 1.º *dioecesanis*, nisi Ordinarius loci explicite vel implicite aliter declarat, ut modo diximus.

2.º A casibus reservatis in *religione clericali exempta*, nisi Superior competens expresse declaraverit excusare a reservatione incurrenda.

3.º Controvertitur utrum ignorantia reservationis in casu Pontificio, nempe in calumniosa denuntiatione sollicitationis, *reservato ratione sui* excuset ab incurrenda reservatione. Causa controversiae sunt verba Benedicti XIV: «*Ut tam detestabile facinus metu magnitudinis poenae coerceatur*»⁸³, contenta in Constitutione *Sacrament. Paenitentiae* § 3,

⁸¹ MAROTO, *l. c.*, p. 103.

⁸² In Archidioec. Burgensi, Vallisoletana et alibi, ut supra exposuimus.

⁸³ «Haec siquidem verba, ait MAROTO, licet extollant rationem poenalem reservationis, non sufficiunt ut teneamus finem huius papalis reservationis esse tantummodo poenalem, aut essentialiter vel principaliter poenalem, nec excludunt alios fines, id est disciplinarem, tutorium ordinis publici, etc.» (In *Apolinaris* 5 [1932] 104.)

conservata ad calcem Codicis Canonici, et quibus quaedam ratio poenae huic reservationi assignatur. Sed haec controversia practice nullum momentum habet, quia iudex recepturus declarationem, antequam declaret falso denuntians debet ipsum monere de poenis contra falso denuntiantes, scilicet de *reservatione peccati ratione sui* (c. 894), et de *excommunicatione speciali modo S. Sedi reservata ex c. 2363*.

XII.—DURATIO RESERVATIONIS

«Haec ne ultra in vigore maneat, quam necesse sit ad publicum aliquod inolitum vitium exstirpandum et collapsam forte christianam disciplinam instaurandam» (c. 897). Haec norma *fundatur* praescripto canonis 895, quod ad statuendam reservationem exigit «*veram necessitatem aut utilitatem*». Iam vero reservatio non cessat eo ipso quod cessat eius finis, et durat etiam vacante sede episcopali, sicut quaelibet alia lex; ideo hic canon in memoriam revocat Superioribus gravem eorum obligationem tollendi reservationem, cum iam non est necessaria nec utilis.

XIII.—POSSUNTNE ORDINARIJ RATIONE 'SUI' SEU 'PECCATI' SIBI RESERVARE PECCATA A S. SEDE IAM RESERVATA?

«Prorsus ab iis peccatis reservandis omnes absterneant quae iam sint Sedi Apostolicae ratione censurae reservata, et regulariter ab iis quoque quibus censura, et si nemini reservata, a iure imposita sit» (c. 898).

a) Iam S. C. Ep. et Reg. de mandato Clementis VIII in suo decreto edito 26 nov. 1602 circa casus reservados... «prohibuit etiam ne [Ordinarij] sibi *superflue* reservent casus in bulla Die Coenae Domini legi consueta contentos, neque alios Sedi Apostolicae specialiter reservados»⁸⁷.

b) Et paulo infra prosequitur: «Praecipue vero haec monenda censet S. Congregatio, ut videant ipsi Ordinarij ne illos casus promiscue reservent, quibus annexa est excommunicatio maior a iure imposita, cuius absolutio nemini reservata sit, nisi forte propter frequentiam, scandalum, aut aliam necessariam causam aliqui huiusmodi casuum nominatim reservandi videantur»⁸⁸.

Haec breviter complexus est c. 898 in duabus suis partibus:
a) *prima*, quod Ordinarij nunquam sibi reservent, nec *ratione sui*,

⁸⁷ BENEDICTUS XIV, *De Synod. Dioec.*, l. 5, c. 5, n. 4; MIGNE, *Theolog. Cursus completus*, t. 25, col. 945; LUGO, *De paenit.*, t. 5, disp. 20, sect. 8, n. 151, p. 229.

⁸⁸ BENEDICT. XIV, l. c.; *Cod. I. Can. Fontes cura Card. Gasparri editi*, t. IV, n. 1615, p. 703.

peccata iam Apostolicae Sedi reservata, etiam ratione censurae: v. gr. «quaestum facientes ex indulgentiis [quia transgressores iam] plectuntur ipso facto excommunicatione simpliciter Sedi Apostolicae reservata» (c. 2327); b) *secunda pars*, quod ordinarii «regulariter [id est sine causa peculiari] ne reservent ea, quibus censura a iure, etsi nemini reservata, imposita est»: v. gr. coactio ad amplectendum statum clericalem vel religiosum (2352).

Prima pars a quibusdam auctoribus vocatur *irritativa*, quia ex eorum sententia *invalidam* efficit quamcumque reservationem contra eam statutam; *secunda* ab eis *directiva* dicitur, quia ostendit reservari posse solummodo, et nec *regulariter*, sed *specialibus* de causis, peccata quae habent adnexam iure censuram *nemini* reservatam»⁸⁹.

QUAESTIONES SOLVENDAE

1.^a Potestne episcopus sibi reservare peccatum iam *ratione sui* Sedi Apostolicae reservatum? Responsum est negativum.

a) Reservare est peccatum ad sum avocare iudicium, quo iudicio faciendo, nempe absolvendi vel non, inferiores privantur. Reservato peccato *ratione sui* a Papa, episcopus, qui in casu non delegatur a Papa, privatur possibilitate faciendi iudicium de ipso peccato. Quomodo igitur potest illud avocare ad iudicium iuridice impossibile?

b) Eo ipso quod Pastor Supremus sibi reservat peccatum abstrahit illud a iurisdictione omnium inferiorum [ideoque et episcopi]. Nihil ergo habent inferiores [et episcopus] quod possint sibi reservare⁹⁰.

c) Ad idem redit ratio a pluribus allata, sc. peccatum *ratione sui* a Sancta Sede reservatum non posse ab episcopo reservari, quia hic non potest ab eo absolvere sine delegatione prius ab illa obtenta. Ideo LUGO educit hanc conclusionem: Si Papa sibi reservat peccatum iam ab episcopo reservatum, eo ipso cessat reservatio episcopi, quia tunc etiam per reservationem Papae aufertur episcopo facultas absolvendi ab illo peccato; atque ideo non potest episcopus illud sibi reservare de novo, nec continuare reservationem prius factam quoad culpam⁹¹.

2.^a Peccatum iam Sedi Apostolicae ratione censurae reservatum, potestne episcopus illud sibi *ratione sui* reservare?

Respondeo: a) Talis reservatio est semper *graviter illicita*. Agitur

⁸⁹ Cf. I. VITALI, O. F. M., in «The Ecclesiastical Review» (Philadelphia, 1924), t. 71, p. 517-518 et auctores ibi citatos.

⁹⁰ SUÁREZ, t. 22, disp. 31, sect. 4, n. 26, p. 672.

⁹¹ LUGO, t. 5, disp. 20, sect. 8, n. 151, p. 228-229.

enim in casu de praecepti gravis transgressione: «Prorsus ab iis peccatis sibi reservandis (ait prima pars c. 898) omnes abstineant quae iam sint Sedi Apostolicae etiam ratione censurae reservata». Insuper, reservatio *de se* est res valde gravis. Et in hoc omnes conveniunt. Irro «propter ignorantiam non culpandam reus poterit censuram effugisse, ita ut peccatum iam non sit Sanctae Sedi reservatum. Prohibetur Ordinarius, inquit VERMEERSCH, ne pro tali hypothese sibi peccatum reservet»⁹².

b) Circa eius validitatem duplex tam ante quam post Codicem existit sententia. Communior opinio antecodicialis tenebat hanc reservationem ab episcopo factam esse non solum illicitam, sed etiam invalidam. Hodie potest dici quoque communior, et ratio adducta est: quia rei naturae repugnat, ut episcopus sibi reservet peccatum a quo nec ipse quidem potest absolvere, nisi potestate delegata. Unde inferunt aliqui: Possunt ergo confessarii, qui habent potestatem absolvendi a casibus papalibus, ab iis absolvere, etsi episcopus eos sibi reservaverit⁹³. Et haec conclusio est practice certa vi c. 209; iurisdictio enim, si deesset, suppleretur ab Ecclesia.

Alia sententia a pluribus sustentata defendit talem reservationem ab episcopo factam esse illicitam, non tamen invalidam. «Cum tamen in prima parte c. 898 nulla clausula irritans addatur, ait VERMEERSCH (l. c.), reservatio valida foret». Et CREUSEN addit: «Normae istae (nempe c. 898) sunt prohibitivae, valorem actus contrarii non afficiunt»⁹⁴. Nec minus clare circa hoc MARC-GASTERMANN scribit: «Ad quoscumque Ordinarios S. Officium, die 13 iul. 1916, praeceptive et decretorie (*licet non per modum legis irritantis*) sequentia mandata direxit... e) Prorsus abstineant a reservandis sibi peccatis, quae iam a Sede Apostolica reservata sint; necnon, ab iis quoque quibus censura (etsi nemini reservata) a iure imposita sit, ut iam declaravit S. C. Ep. et Reg., die 26 nov. 1602 (ap. Bizarri, Collect., p. 14) et confirmat c. 898»⁹⁵. Denique ipse Capello non ut plene certam habet primam sententiam scribens: «Verba (c. 898) non sunt adeo clara et perspicua, ad validitatem reservationis quod attinet, ut *omne dubium excludant*»⁹⁶.

Licet haec reservatio practice non sustineatur, quia non expedit ut ordinarius sanctionem a Sede Apostolica latam corrigere seu perficere

⁹² *Theol. Mor.*³, III, n. 430, p. 378.

⁹³ NOLDIN-SCHMITT, *Theol. Mor.*, III²⁶, n. 359, b., p. 364; PRÜMMER, *Theol. Mor.*⁶, III, n. 421; P. I. TAROCHI, O. F. M., *Dic. Theol. Mor.*, p. 1102; I. VITALI, O. F. M., qui ita scribit: «Notavimus enim primam partem canonis 898 esse omnino *irritativam*, adeo ut quaevis reservatio contra illius dispositionem lata, irrita infectaque sit, nullumque propterea sortiatur effectum.» In «*Eccl. Review*», l. c., p. 519.

⁹⁴ *Epit. Iur. Can.*⁷, t. II, n. 178, p. 121.

⁹⁵ *Theol. Mor.*¹⁸, n. 1768, p. 304.

⁹⁶ *De paent.*, II⁶, n. 362, 7.º, p. 330.

videatur, tamen oporteret ut etiam theoretice discussio ipsa dispereat semel pro semper, opportunitate prima adveniente in CORRECTIONE IC: v. gr. si in C.^o Vaticano haec fit.

3.^a Quid si peccatum est iam a iure mulctatum cum censura nemini reservata? Secunda pars canonis 898 respondet: quod «*regulariter* ab iis reservandis omnes abstinere debent». Tamen bono communi postulante seu exigente Ordinarius sibi ea reservare potest *valide et licite*. Eadem dispositio habetur in Instructione S. Officii de hac re et fere iisdem verbis ac in canone, videlicet: «et, regulariter [Ordinarii abstineant] ab iis quoque [peccatis] quibus censura, etsi nemini reservata, a iure imposita sit», et addit: «hoc enim expresse prohibet vetus Instructio S. Cong. Ep. et Reg., 26 nov. 1602... quae praesertim haec monenda censet... ut videant ipsi Ordinarii ne illos casus promiscue reservent, quibus annexa est excommunicatio maior a iure imposita, cuius absolutio nemini reservata sit, nisi forte propter frequentiam, scandalum, aut aliam necessariam causam aliqui huiusmodi casus nominatim reservandi viderentur»⁹⁷. Hoc decretum iussu Clementis VIII datum, exemplis allatis, suggerit simul normam ad iudicandam gravitatem causae ad reservationem requisitae, qua gravitate causae existente, Ordinarii iam ad horum singulariter casuum reservationem, securo pede procedere possunt. Reservatio sic statuta omnino valida et licita ab omnibus habenda est.

4.^a Utrum casus a iure reservatus Ordinario ratione censurae: v. gr. abortus effectu secuto (c. 2350) possit ab eodem Ordinario *valide* reservari *ratione sui seu peccati*? In exemplo dicitur *effectu secuto*, quia procuratio abortus *effectu non secuto*, est casus plane distinctus, qui per plures annos viguit reservatus in calagurritana, burgensi et aliis Hispaniae dioecesibus sine ulla difficultate nec contradictione; ideo ponitur idem casus et consequenter sub eodem effectu.

In memoriam revocandum est tres species censurarum procedere a S. Sede, id est, Ipsa eas infligente, sed pro diverso eas absolvente. Nam sunt censurae quarum absolutio reservatur:

a) S. Sedi; b) aliae, Ordinariis; c) aliae, nemini. Iam vero cum c. 898 prohibet Ordinariis peccata censura papali irretita sibi reservari duas tantum species explicite memorat seu regulas praebet:

A) Pro censuris S. Sedi reservatis in prima canonis parte. Iam vero omnis reservatio ordinarii his casibus addita est saltem gravissime prohibita, ut supra dictum est.

B) Pro censuris nemini reservatis datur norma in secunda canonis parte, in qua prohibentur Ordinarii *regulariter* eos casus sibi reservari,

⁹⁷ *Instruct. S. Officii*, 13 iul. 1916, n. 4; AAS 8 (1916) 314; GASPARRI *Fonnes*, t. IV, n. 1615, p. 703; cf. R. I. in VI, n. 64.

quod solum eis permittitur in extraordinariis adiunctis, ut supra expositum est.

C) Quid igitur relate ad casus iure Ordinariis reservados? Quia in Codice non adest specialis canon hos casus attingens, prohibensque Ordinarios sibi eos reservare, et nisi velimus ipsis Ordinariis plenam libertatem sibi illos reservandi tribuere, necesse est tales casus in una vel alia canonis 898 regula includere. Hinc dissensio et duplex auctororum sententia.

Prima sententia a pluribus auctoribus sustentata concedit validam esse reservationem casus iure reservati Ordinario *ratione censurae*, si ipse Ordinarius sibi eum reservat *ratione sui seu peccati*; a) quia normae canonis 898 sunt tantum *praeceptivae, non irritativae*; b) quia casus iste non cadit in primam canonis partem. Sed haec reservatio, addunt, *regulariter*, id est, solum in *singularibus adiunctis* est facienda, ne sanctio a S. Sede lata ab Ordinario corrigi seu perfici videatur⁹⁸. Ephemerides Ecclesiastica («The Ecclesiastical Review»), occasione solvendi casum de hac re ipsi propositum, scribit (l. c., pp. 191-192): «Codex quidem prohibet Ordinariis, quominus dictos casus [Ordinario iure reservados *ratione censurae*] sibi reservare valeant, sed non *integre et absolute*, quia haec prohibitio est limitata voce *regulariter*. Aliis verbis, dum ordinarii non debent *regulariter* (as a rule) sibi reservare peccata quibus iure communi adnexa est censura sive reservata Ordinario sive nemini reservata; attamen, si in extraordinariis circumstantiis, id sibi expedire videbitur, praedicta peccata sibi reservare possunt».

«Solvendo casum (ait): Nostra conclusio debet esse quod regulares nequeunt valide absolvere eum, qui propter suum peccatum incurrit censuram inflictam: v. gr. can. 2319 vel 2350, § 1, si Ordinarius reservaverit ista peccata *ratione peccati*».

Alia sententia longe communior asserit reservationem casus Ordinario *ratione censurae* iure reservati factam ab eodem *ratione sui seu peccati* esse invalidam⁹⁹. Ratio a P. VITALI allata est, quia «tunc ha-

⁹⁸ VERMEERSCH, l. c.; CREUSEN, o. c., n. 178, p. 121; MARC-GESTERMANN, l. c.; The Eccl. Rev. 84 (1931) 190-192.—Casus propositus pro solutione: «NOLDIN (vol. I, De Censuris, n. 95, nota b.) docet regulares potestatem habere ab excommunicationibus Ordinario iure reservatis absolventi: v. gr. abortus. In quadam diocesi iste est etiam ab Ordinario reservatus *ratione peccati*. NOLDIN (vol. III, De Sacramentis, n. 359, nota b.) quoque docet quod secundum opinionem probabilem possunt confessarii, qui habent potestatem absolventi a casibus papalibus, ab his absolvere, etsi episcopus eos sibi reservet (Cf. WOOD on Canon. 898 vol. I). Possunt haec duo componi quod regularis habeat *ipso iure* potestatem absolventi suos paenitentes a peccato et censura, quamvis Ordinarius tale peccatum sibi reservaverit, si hoc est etiam a iure reservatum eidem (Ordinario), v. gr. in Canon 2319 et Canon 1350, § 1?»

⁹⁹ Cf. supra notam 93; SUÁREZ, not. 90. LUGO, not. 91, ll. cc.; IORIO, Theol. Mor.⁶ (Neapoli, 1940), III, n. 564, p. 342.

beremus *mixtam reservationem* (Pontificiam et episcopalem), quae dari non potest, nam quae ad superioris iudicium avocantur, ipso iure a iurisdictione inferioris subtrahuntur: alias data ab illo absolutio prope inutilis foret. Itaque non potest Ordinarius sibi quoque eos casus reservare, qui R. P. sunt reservati; et si quos reservaverat, illos postea R. P. sibi reservat, reservatio episcopalis ipso iure evanescit». Ita clariss. D'ANNIBALE (I, n. 339, nota 19).

«Cum igitur non sit, nec possit esse *mixta* reservatio, liquido patet nunquam reservari posse casus, quibus iure adnexa est censura reservata»¹⁰⁰.

Hinc P. Vitali et alii auctores hanc contrariam conclusionem practicam deducunt: «Regulares valide absolvere possunt poenitentem censura irretitum sive c. 2319 sive c. 2350, § 1, licet peccata, quibus ista duplex censura indicta est, Ordinarius sibi reservaverit *ratione peccati*». Et P. Vitali [p. praecedenti] scripserat: «Conclusionem, ad quam pervenit 'The Eccl. Rev.', esse omnino erroneam»¹⁰¹.

Cur haec oppositio in hac conclusione practica inter P. VITALI et dictam «Ephemeridem», quando uterque scriptor idem tenet in duabus regulis c. 898 in se consideratis? Videamus.

a) Uterque enim scriptor tenet primam laudati canonis partem esse omnino *irritativam*, ita ut quaevis reservatio peccati *ratione sui* contra eam lata, invalida infectaque sit, quando agatur de peccato S. Sedi sive *ratione sui* sive *ratione censurae* reservato¹⁰².

b) Uterque scriptor, attenta citati canonis 898 parte secunda, admittit Ordinarium posse sibi reservare peccata, quibus censura *nemini* reservata imposita est, sed nunquam *regulariter* (never as a rule; not as a rule) et solum per *viam exceptionis, in casibus singularibus*¹⁰³.

¹⁰⁰ I. VITALI, O. F. M., in «The Eccl. Rev.» 85 (1931) 74; NOLDIN-SCHMITT, *Theol. Mor.*, III²⁶, n. 359, 2, b.

¹⁰¹ *L. c.*, pp. 74, 75.

¹⁰² Cf. The Eccl. Rev. 85 (1931) 77-78; P. VITALI, *ibid.*, p. 74. et supra not. 100.

NB. Ephemeris, *l. c.*, admittit argumenta D'Annibale (desumpta ex Suárez et Lugo, II. supra cc. in notis 90 et 91) circa impossibilitatem «*mixtae reservationis*», quia (ait infra p. 81) ipse mere negat possibilitatem alicuius Ordinarii sibi reservandi casum iam R. Pontifici reservatum, et in hoc D'Annibale consentit cum fere unanimi opinione, sed ipse D'Annibale nihil dicit de speciali reservatione ab Ordinario sibi facta de casu *iure* ipsi reservato, de quo est nostra quaestio.—Et P. VITALI, pro sua parte, obiicit Ephemeridem frustrare privilegium a Papa regularibus concessum, reddentem illud inutile vel prope inutile, si illi non possunt absolvere a peccato Ordinario *ratione sui* reservato, ad quod potestatem non habent.

¹⁰³ P. VITALI, *ibid.*, p. 75 ait: «never as a rule» regulariter; «Ephemeris», *ibid.*, pp. 78, 82; et in t. 84, p. 191 (not as a rule) non *regulariter*.

c) Non adest tertia pars seu tertia regula in pluries dicto canone 898 pro casibus *iure* Ordinarii ratione censurae reservatis. In qua, igitur, ex his duabus regulis istos casus includimus?

a') In prima regula? Tunc quia iuxta utrumque haec regula est omnino *irritativa*, necesse est ut uterque confiteatur Ordinarium non posse ipsos casus *ratione sui* sibi *valide* reservare, et consequenter tenere hanc conclusionem practicam: «Regulares vi sui privilegii papalis posse *valide et licite* ab eis absolvere, etsi Ordinarius istos *ratione sui* sibi reservaverit», ut scribit P. Vitali, qui ideo illos includit in prima regula.

b') In secunda regula? Tunc quia iuxta utrumque haec regula est *directiva*, necesse est ut uterque scriptor sustineat Ordinarium non posse, unquam *regulariter* (never as a rule, not as a rule), sed tantum in *singularibus et specialibus adiunctis* sibi reservare casus *iure* eidem reservatos ratione censurae, et inde tenere hanc etiam conclusionem practicam: «Regulares non posse absolvere eum, qui ob suum peccatum incurrit censuram inflictam: v. gr. c. 2319, vel. 2350, § 1, si Ordinarius ista peccata reservaverit ratione peccati», ut scribit «The Eccl. Rew», quae consequenter ostendit se illos inclusisse in secunda regula canonis 898.

Quinam horum contententium regulam ad nostram quaestionem recte solvendam bene elegit?

Respondemus tum relate ad quaestionem practicam nostro iudicio solvendam, tum relate ad dirimendam ipsam theoreticam controversiam, oppositarum practice conclusionum fontem.

1. *Conclusio practica*: Regulares, attenta controversia theoretica ex utraque parte vere probabili, vi privilegii pontificii *valide et licite* (nisi adsit aliud impedimentum seu causa invaliditatis aut illicetatis distinctum) absolvunt *a reservatis iure Ordinariis* ratione censurae, quamvis ipse Ordinarius eos ratione sui (hypothetice valide) sibi reservaverit, supplente Ecclesia iurisdictionem ex c. 209. Insuper, stante praedicta controversia, reservatio ab Ordinario lata pro nulla *practice* habenda est¹⁹⁴. Canon enim 2245 ait: «In dubio sive *iuris* sive *facti* reservatio non urget»; unde nota locutio: «Reservatio dubia, reservatio nulla».

2. *Solutio theoretica*: Theoretica huius quaestionis solutione post tria saecula acris controversiae hac de re ipsa inter moralistas et canonistas non obtenta putamus meliorem eius solutionem esse hoc ipsum problema cum aliis disputatis quaestionibus de peccatis *ratione sui* reservatis ad futurum Concilium Vaticanum II solvendum mittere. Quod enim

¹⁹⁴ IORIO, l. c., p. 342 nota (1).

ingenia, prolatis argumentis, per tantum tempus dirimere non potuerunt, auctoritas, si vult, uno instanti dirimet ¹⁰⁵.

XIV.—PUBLICATIO RESERVATORUM

«Statutis semel reservationibus quas vere necessarias aut utiles iudicaverint, curent locorum Ordinarii ut ad subditorum notitiam, quo meliore eis videbitur modo, eadem deducantur» (c. 899, § 1).

A) Momentum huius praescripti primae partis § c. 899, clarum est, quia de ratione cuiusvis legis est promulgatio, et haec maxime convenit huic legi latae ob fines: 1. instaurandae disciplinae christianae forte collapsae; 2. conservandi boni publici, praecipue per extirpationem alicuius inoliti vitii publici; 3. proventus animarum fidelium, et etiam praecavendi peccata, quin ex hoc deduci possit ignorantiam excusare ab incurrenda reservatione, ut supra demonstratum est.

Haec promulgatio ordinarie fit in ephemeride dioecesana (vulgo *Boletín Eclesiástico del Obispado*) et, ut in cognitionem fidelium perveniat, solet legi publice a parochis in ecclesia intra Missarum solemnias; dein in memoriam revocatur per praedicationem speciatim tempore quadragesimae et in catechesi saepe docetur, ut omnes illam cognoscant.

B) «... Nec facultatem a reservatis absolvendi [superiores] cuivis et passim impertiant» (c. 899, § 1). Hoc praescriptum monet Superiores ut prudenter se gerant in concedenda facultate absolvendi a reservatis, sc. sacerdotibus doctis, prudentibus, virtute et experientia praestantibus, quos poenitentes adire possint: a) ad emendationem vitae obtinendam, b) ad virtutes in futuro sectandas, c) ad congruam satisfactionem pro peccatis antea vitae praestandam, d) ad reparandum scandalum, si quod forte reparandum est. Hoc tamen non vult dicere ut pauci sint sacerdotes facultate absolvendi a reservatis praediti, quia expedit ut fideles habeant quandam facilitatem se a reservatis liberandi. Quare a prudentia Superiorum pendet, quod confessarii privilegiati non sint excessivi nec pauci, sed sufficientes, attentis fidelium numero et facilitate illos adeundi. Ita enim reservationis fines, supra expositi, consequentur.

AURELIO YANGUAS, S. J.

¹⁰⁵ Integra controversia inter P. VITALI et «The Eccl. Rev.» potest in hac videri:

a) Articuli non subsignati: tt. 84 (1931) 190-192; 85 (1931) 75-82; 86 (1932) 297-305.

b) Artic. a P. VITALI subsignati: t. 85 (1931) 73-75; in «Comment. pro Relig.» t. 14 (1933) 287-294; utiliter potest legi in «The Ecclesiastical Review», t. 71 (1924) 517-520 art. P. VITALI: *De mixtis reservationibus*.